

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ศิลปวัฒนธรรมประจำชาติแต่ละชาติ เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นอารยประเทศ ประเทศชาติที่มีความเจริญรุ่งเรืองนั้นจะต้องมีศิลปวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติของตนเอง ชาติไทยเป็นชาติเก่าแก่และมีความเจริญทางศิลปวัฒนธรรมที่สั่งสมสืบทอดกันมาช้านาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งศิลปวัฒนธรรมด้านนาฏศิลป์ ดนตรี ซึ่งมีเอกลักษณ์ที่สำคัญเฉพาะตัวอันแสดงให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองของชาติที่มีมาช้านาน (กรมศิลปากร 2526 : 79) นับเป็นมรดกอันล้ำค่าที่สร้างศรัทธาภาคภูมิใจให้แก่อนุชนรุ่นหลัง เป็นอย่างมาก

ศิลปวัฒนธรรมจะเจริญรุ่งเรืองต่อไปได้จะต้องมีการอนุรักษ์ พัฒนา ฟื้นฟู บำรุง และส่งเสริม เพื่อสืบทอดสู่อนุชนรุ่นหลังอย่างมีระบบระเบียบ เพื่อป้องกันการทำลายศิลปวัฒนธรรมของชาติ ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมตั้งใจหรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ อันเนื่องมาจากอิทธิพลของวัฒนธรรมต่างประเทศที่แพร่หลายเข้ามาอย่างรวดเร็ว ตามความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีในปัจจุบัน

รัฐบาลของประเทศไทยทุกยุคสมัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมดังกล่าว จึงได้ดำเนินการทำนุ บำรุง พัฒนาและส่งเสริมวัฒนธรรมทุกประเภท ทุกด้านอย่างต่อเนื่อง เรื่อยมา ตั้งแต่แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504 - 2509) จนกระทั่งถึงแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปัจจุบัน คือ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 - 2534) จะเห็นได้จากรัฐบาลในสมัยปัจจุบันได้ออกประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี ลงวันที่ 23 พฤศจิกายน 2524 เรื่องนโยบายวัฒนธรรมของชาติ เพื่อเป็นหลักให้หน่วยงานของรัฐและเอกชน รวมทั้งประชาชนร่วมกันรักษาและส่งเสริมวัฒนธรรมอย่างมีเป้าหมายตรงกันและประสานสอดคล้องกันถึง 5 ประการ โดยเน้นการบำรุงรักษา ส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมไทยทุกด้าน รวมทั้งวัฒนธรรมพื้นบ้านและวัฒนธรรมท้องถิ่น ทั้งนี้ก็เพื่อใ้บุคคลในชาติได้ตระหนักถึงความสำคัญ เกิดความภาคภูมิใจ เกิดความรักและหวงแหนในมรดกอันล้ำค่าของชาติ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ 2526 : 27)

ในการทำนุบำรุง พัฒนาและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมให้บรรลุผลนั้น จะต้องใช้กระบวนการ

ทางการศึกษา เป็นเครื่องมือสำคัญในการดำเนินงาน จะเห็นได้จากแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 หมวด 6 ข้อ 50 ซึ่งระบุไว้ว่า รัฐพึงจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมและก่อให้เกิดความสำนึกในคุณค่าของศิลปะ วัฒนธรรม จริยธรรม คำสอน ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม รวมทั้งสถานที่และวัตถุอันมีค่าทางประวัติศาสตร์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2520 : 12) เพื่อสนองนโยบายดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้จัดตั้งสถาบันการศึกษาที่จัดการศึกษาวิชาศิลปะเพื่อการทำงาน บำรุง ส่งเสริม และพัฒนาศิลปวัฒนธรรมด้านนาฏศิลป์ดนตรีจากเดิม ซึ่งมีอยู่ 2 แห่ง เพิ่มขึ้นเป็น 10 แห่ง ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค และให้สอดคล้องกับนโยบายของแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 หมวด 3 ข้อ 36 ซึ่งระบุว่าการศึกษาวิชาศิลปะ เป็นการศึกษาที่มุ่งอบรมวิชาศิลปะบางอย่างที่ต้องการฝึกฝนแต่เยาว์วัย และเป็นเวลานาน เช่น นาฏศิลป์ ดนตรี เป็นต้น การจัดการศึกษาอาจจัดตั้งเป็นสถาบันเฉพาะ หรือจัดเพิ่มเป็นวิชาเข้าในหลักสูตรปกติ โดยให้มีระยะเวลาเรียนต่าง ๆ กัน ตามความจำเป็นแห่งมาตรฐานวิชาศิลปะนั้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2520 : 8) ด้วย โดยการจัดการศึกษาวิชาศิลปะทางนาฏศิลป์ดนตรีนี้ กระทรวงศึกษาธิการ มอบให้อยู่ในความรับผิดชอบของกรมศิลปากร ทั้งนี้ เนื่องจากกรมศิลปากรมีหน้าที่ความรับผิดชอบในการผดุงรักษา ส่งเสริม เผยแพร่ศิลปวิทยาการในด้านศิลปกรรม วรรณกรรม การศึกษาค้นคว้าด้านโบราณคดี และประวัติศาสตร์ การจดหมายเหตุแห่งชาติ และมีอำนาจหน้าที่ในการดูแลรักษาบูรณะโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุของชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ 2526 : 59)

ในการจัดการศึกษาศิลปวัฒนธรรมด้านนาฏศิลป์ดนตรี ของกรมศิลปากรนั้นมอบให้เป็นหน้าที่ของกองศิลปศึกษา ซึ่งมีภาระหน้าที่หลักในการควบคุมดูแลการจัดการศึกษา วิชาสามัญและวิชาศิลปะ ทั้งนาฏศิลป์ ดุริยางศิลป์ ศีตศิลป์ทั้งไทยและสากล การช่างศิลป์ไทยและสากล รวมทั้งการศึกษาค้นคว้าวิจัย เพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการศึกษาศิลปวัฒนธรรมของชาติ (กรมศิลปากร 2529 : 52) โดยการแบ่งการจัดการศึกษาออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. การศึกษาทางช่างศิลป์ อันได้แก่ การศึกษาศิลปวัฒนธรรมไทยด้านช่างศิลป์ ซึ่งประกอบไปด้วย ศิลปะไทย ทั้งแบบประเพณีและแบบร่วมสมัย รวมทั้งศิลปะสากล สถานศึกษาที่จัดการศึกษาประเภทนี้ ได้แก่ วิทยาลัยช่างศิลป์ แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับประกาศนียบัตรศิลปศึกษาชั้นกลาง ใช้เวลาเรียน 3 ปี และระดับประกาศนียบัตรศิลปศึกษาชั้นสูง ใช้เวลาเรียน 2 ปี สาขาวิชาที่เปิดสอน ได้แก่ จิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์ มัลติมีเดีย และเครื่องเคลือบดินเผา

2. การศึกษาทางนาฏศิลป์ดนตรี ได้แก่ การศึกษาศิลปวัฒนธรรมไทยด้านนาฏศิลป์ดนตรี ทั้งไทยและสากล รวมทั้งนาฏศิลป์ดนตรีที่เป็นแบบพื้นบ้าน สถานศึกษาที่จัดการศึกษาประเภทนี้ ได้แก่ วิทยาลัยนาฏศิลป์ทุกแห่ง สาขาวิชาที่เปิดสอน ได้แก่ สาขานาฏศิลป์ไทย สาขาศูริยางคีไทย สาขาศูริยางคีสากล และสาขานาฏศิลป์สากล แบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ระดับ คือ

2.1 ระดับประกาศนียบัตรนาฏศิลป์ขั้นต้น ใช้เวลาเรียน 3 ปี หลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนของระดับนี้ คือ หลักสูตรนาฏศิลป์ขั้นต้น พุทธศักราช 2521 เป็นหลักสูตรที่มีหลักการและจุดหมายเพื่อให้การศึกษาวิชาสามัญและวิชาศิลปะ อันเป็นพื้นฐานสำหรับศึกษาต่อ มุ่งพัฒนาบุคลิกภาพและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ค้นพบความสามารถ ความสนใจและความถนัดเฉพาะตน มีความรู้ความเข้าใจเห็นคุณค่าในวิทยาการ ศิลปวัฒนธรรม โดยให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของสังคม รวมทั้งเป็นหลักสูตรที่รางวัลไวซิ่งเอกสิทธิ์ของชาติ ด้านศิลปะและวัฒนธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ 2526 : 2) นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการ ยังได้ประกาศให้หลักสูตรนาฏศิลป์ขั้นต้น พุทธศักราช 2521 นี้ เป็นหลักสูตรที่เทียบเท่าหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ทุกประการ (กระทรวงศึกษาธิการ 2526 : คำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ)

2.2 ระดับประกาศนียบัตรนาฏศิลป์ขั้นกลาง ใช้เวลาเรียน 3 ปี หลักสูตรที่ใช้จัดการเรียนการสอนในระดับนี้ เรียกว่า หลักสูตรนาฏศิลป์ขั้นกลาง พุทธศักราช 2524 ซึ่งมีหลักการและจุดหมายของหลักสูตรว่า เป็นหลักสูตรที่ต่อจากหลักสูตรนาฏศิลป์ขั้นต้น ซึ่งให้การศึกษาทั่วไป และให้เลือกเรียนวิชาศิลปะอันเน้นพื้นฐานวิชาอาชีพอย่างกว้าง ๆ มาแล้ว สำหรับหลักสูตรนาฏศิลป์ขั้นกลาง จะเน้นการเลือกเรียนวิชาศิลปะที่ลึกซึ้งขึ้นตามความถนัด ความสามารถ และความสนใจ เพื่อให้ผู้เรียนจะยึดเป็นอาชีพต่อไป (กระทรวงศึกษาธิการ 2526 : 2) มุ่งฝึกให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ เพื่อให้เกิดความรู้ความชำนาญที่สามารถนำไปใช้ปฏิบัติและประกอบอาชีพได้จริง หรือเพื่อหาความรู้เพิ่มเติม หรือเป็นพื้นฐานสำหรับศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น มุ่งให้เกิดความงอกงามทางสติปัญญา ความสำนึกและความซาบซึ้งในคุณค่าทางธรรมชาติ ศิลปะ วัฒนธรรม และงานสร้างสรรค์ของมนุษย์ ปลุกฝังให้ผู้เรียนเกิดสุนทรียภาพ และจินตนาการ ตลอดจนรู้จักคุณค่าของนาฏศิลป์ดนตรี ทุกรูปแบบทั้งไทยและสากล รู้จักอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมในด้านนาฏศิลป์ดนตรี อันเป็นมรดกของชาติ นอกจากนี้ยังเป็นหลักสูตรที่มุ่งที่จะให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการเรียนรู้ คิดเป็น ทำเป็น รู้จักแก้ปัญหา มีทักษะในวิชาเพียงพอแก่การดำเนินชีวิต มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ รู้ช่องทางในการประกอบสัมมาอาชีพที่เหมาะสมกับตน เพื่อสร้างสรรคความเจริญต่อท้องถิ่นและประเทศชาติ หลักสูตรนี้กระทรวงศึกษาธิการได้มีคำสั่งให้เป็น

หลักสูตรที่เทียบเท่าหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ทุกประการ สำหรับรายวิชา บังคับวิชาสามัญ วิชาพื้นฐานอาชีพสาขาศิลปกรรม 9 รายวิชาแรก และวิชาเลือกเสรี ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา พลศึกษา ให้ใช้ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (กระทรวงศึกษาธิการ 2526 : คำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ)

2.3 ระดับประกาศนียบัตรนาฏศิลป์ชั้นสูง ใช้เวลาเรียน 2 ปี หลักสูตรที่ใช้จัดการเรียนการสอนในระดับนี้เรียกว่า หลักสูตรนาฏศิลป์ชั้นสูง พุทธศักราช 2527 ซึ่งเป็นหลักสูตรต่อเนื่องจากหลักสูตรนาฏศิลป์ชั้นกลาง และเป็นหลักสูตรที่เน้นวิชาสหทางศิลปะที่สูงขึ้น พร้อมทั้งเพิ่มวิชาการศึกษาที่สามารถนำไปใช้ประกอบอาชีพครูสอนศิลปะหรือประกอบอาชีพอิสระได้

นอกจากนี้ กรมศิลปากร ยังได้จัดการเรียนการสอนนาฏศิลป์ดนตรี ในระดับปริญญาตรีขึ้น โดยเข้าสัมพันธ์กับวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา ในคณะนาฏศิลป์และดุริยางค์ ตั้งแต่ปี การศึกษา 2519 รับนักเรียนที่จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรนาฏศิลป์ชั้นสูง เข้าศึกษาต่ออีก 2 ปี ได้รับปริญญาตรีศึกษาศาสตร์บัณฑิต (คช.บ.)

ในปัจจุบันนี้ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศจัดตั้ง วิทยาลัยนาฏศิลป์ขึ้น พร้อมทั้งมอบให้ กรมศิลปากร เป็นผู้รับผิดชอบควบคุมดูแลการจัดการศึกษา ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค รวมทั้งสิ้น 10 แห่ง คือ

1. วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรุงเทพมหานคร
2. วิทยาลัยนาฏศิลป์เชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่
3. วิทยาลัยนาฏศิลป์นครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช
4. วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง จังหวัดอ่างทอง
5. วิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด
6. วิทยาลัยนาฏศิลป์ลือชัย จังหวัดลือชัย
7. วิทยาลัยนาฏศิลป์กาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
8. วิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี จังหวัดลพบุรี
9. วิทยาลัยนาฏศิลป์สันทบุรี จังหวัดสันทบุรี
10. วิทยาลัยนาฏศิลป์พัทลุง จังหวัดพัทลุง (กองศิลปศึกษา เอกถาวรธิดาเนาะ : 1-2)

หลักสูตรที่ดีเมื่อนำไปปฏิบัติจนครบถ้วนแล้ว ควรจะส่งผลในทางที่พึงปรารถนาตามที่คาดหวังไว้

อย่างไรก็ตาม เมื่อใช้หลักสูตรแล้วก็จำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ และประเมินหลักสูตร เพื่อพิจารณา นำผลไปใช้สองทาง คือ ประการแรก การปรับปรุงมาตรฐานการศึกษาระเบียบการเลื่อนให้ดียิ่งขึ้น ประการที่สอง เพื่อพิจารณาว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมเพียงใด สามารถผลิตผู้สำเร็จการศึกษาให้มีคุณลักษณะตรงตามความต้องการของหลักสูตรได้หรือไม่เพียงใด การประเมินหลักสูตรจะเป็นขั้นตอนที่สำคัญ และเป็นขั้นตอนที่ทำให้การพัฒนาหลักสูตรครบถ้วนสมบูรณ์ตามหลักการพัฒนาหลักสูตร ซึ่ง ลังด์ อูทรานันท์ (2528 : 34-36) กล่าวว่า ระบบการพัฒนาหลักสูตรนั้น หมายถึง กระบวนการทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำ และปรับปรุงหลักสูตร อันประกอบด้วย 3 ระบบย่อยที่สำคัญ คือ ระบบการร่างหลักสูตร ระบบการใช้หลักสูตร และระบบการประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตร เป็นกระบวนการในการหาข้อมูล เก็บข้อมูล เพื่อที่จะนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจทางเลือกอื่นที่ดีกว่าเดิม รูปแบบของการประเมินหลักสูตรมี 3 ลักษณะ (Lewy 1977 : 10) ดังนี้

1. การประเมินผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตร เป็นการประเมินผลผลิตที่ได้จากหลักสูตรเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ที่วางไว้ เหมาะสำหรับการใช้ประเมินหลักสูตรที่ผ่านการใช้แล้ว รูปแบบการประเมินในลักษณะนี้ ได้แก่ รูปแบบการประเมินหลักสูตรของไทเลอร์ (Ralph W. Tyler) รูปแบบการประเมินของครอนบาค (L. Cronbach) และรูปแบบการประเมินของ สคริปเวน (M. Scriven)
2. การประเมินในลักษณะการตัดสินใจ เป็นการประเมินเพื่อให้ได้ข้อมูลมาประกอบการพิจารณาตัดสินใจ โดยมีความเชื่อพื้นฐานว่าหลักสูตรที่ดีควรจะให้ผลกระทบบต่อการกระทำในอนาคต ดังนั้นการประเมินหลักสูตรในรูปแบบนี้จึงเน้นการทำงานอย่างมีระบบเกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและการเสนอผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ๆ รูปแบบการประเมินในลักษณะนี้ ได้แก่ รูปแบบการประเมินหลักสูตรของ ฟาย เดลตา แคปปา (Phi Delta Kappa) หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า แบบจำลองซีป (CIPP Model) และรูปแบบของ ดอร์ลี กาว (Doris T. Gow)
3. การประเมินคุณค่าของหลักสูตร เป็นการประเมินเพื่อดูว่าหลักสูตรสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์ที่กำหนดได้ดีเพียงใด และได้ผลตอบแทนที่คุ้มค่าหรือไม่ การประเมินในลักษณะนี้มุ่งนำเอาสิ่งที่เกิดขึ้นจริงทั้งในด้านปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการปฏิบัติ และผลผลิตไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานแล้วจึงตัดสินคุณค่า ซึ่งการประเมินลักษณะนี้อาจดำเนินการระหว่างการใช้หลักสูตร (formative evaluation) หรือเมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินการใช้หลักสูตร (summative

evaluation) ก็ได้ รูปแบบการประเมินลักษณะนี้ ได้แก่ รูปแบบการประเมินของสแตก (Robert E. Stake) และรูปแบบการประเมินของ โพรวัส (M. Provus)

เนื่องจากหลักสูตรนาฏศิลป์ชั้นสูง พุทธศักราช 2527 เป็นหลักสูตรที่ใช้ในการศึกษาเพื่อผลิตครูนาฏศิลป์ดนตรี รวมทั้งศิลปินและบุคลากรทางนาฏศิลป์ดนตรี จึงนับว่าเป็นหลักสูตรที่มีความสำคัญยิ่งต่อการจัดการศึกษาเพื่อทำนุ บำรุง พัฒนาและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม อันเป็นเอกลักษณ์ของชาติ หลักสูตรดังกล่าวได้ผ่านการนำมาจนครบวัฏจักรของหลักสูตร และมีผู้สำเร็จการศึกษามาแล้ว 1 รุ่น แต่ยังไม่ปรากฏว่า ได้มีการประเมินหลักสูตรนี้แล้ว ทำให้ไม่สามารถกล่าวด้วยความมั่นใจได้ว่า หลักสูตรนี้มีคุณค่าเพียงใด ดังนั้นจึงเลือกใช้รูปแบบการประเมินหลักสูตรของสแตก หรือเรียกว่า รูปแบบจำลองเคาน์ตีแชนซ์ของสแตก (Stake's countenance model) มาประยุกต์ใช้ เป็นรูปแบบในการประเมินเพื่อตัดสินคุณค่าของหลักสูตร โดยพิจารณาเห็นว่า รูปแบบนี้จะช่วยในด้านของการประเมินเอกสารหลักสูตร เพื่อให้สามารถนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตร และตรงกับความต้องการของหน่วยงาน อีกทั้งยังเป็นรูปแบบที่สามารถจะดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว ใช้บุคลากรที่จะดำเนินการในจำนวนจำกัด รวมทั้งผลที่ได้จากการประเมินจะมีความเชื่อถือได้มากพอสมควร เนื่องจากเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาตัดสินนั้น ได้มาจากผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้รูปแบบนี้ยังจะช่วยให้ได้ความคิดเห็นด้านต่าง ๆ จากผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร เช่น ผู้เชี่ยวชาญและผู้ใช้ ครู หรือบุคลากรทางนาฏศิลป์ดนตรี ที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรนี้ เป็นต้น และยังจะช่วยให้มองเห็นภาพต่าง ๆ ของหลักสูตรอย่างชัดเจนอีกด้วย สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนมีส่วนที่เอื้อต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อการทำนุ บำรุง พัฒนาและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของชาติ ให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อประเมินหลักสูตรนาฏศิลป์ชั้นสูง พุทธศักราช 2527 ของกระทรวงศึกษาธิการ

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้กำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

1. ทำการวิจัยโดยประยุกต์ใช้รูปแบบจำลอง เคาน์ตีแชนซ์ ของสแตก (Stake's

countenance model) เป็นรูปแบบในการประเมินเพื่อตัดสินคุณค่าของหลักสูตรโดยทำการวิเคราะห์

1.1 ความสัมพันธ์และความสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตร อันได้แก่ จุดหมาย
หลักสูตร โครงสร้าง จุดประสงค์รายวิชาและเนื้อหาวิชา ของหลักสูตรนาฏศิลป์ชั้นสูง พุทธศักราช
2527 โดยเปรียบเทียบกับทฤษฎี หลักการพัฒนาหลักสูตรและมาตรฐานที่ควรจะเป็น

1.2 ความสัมพันธ์และความสอดคล้องของกิจกรรมการปฏิบัติตามหลักสูตร อันได้แก่
การแปลงหลักสูตร ไปสู่การสอน การจัดปัจจัยและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ของวิทยาลัย การสอนของครู
การวัดและประเมินผลการ เรียนการสอนเสริมหลักสูตรและกิจกรรมอื่น ๆ ตามที่คาดหวังกับ
สภาพการณ์ที่เกิดขึ้นจริง

1.3 คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา อันได้แก่ ความรู้ความสามารถในวิชาชีพ
ความรู้ความสามารถทั่วไป บุคลิกภาพ และมนุษยสัมพันธ์ ของผู้สำเร็จการศึกษา เพื่อตัดสินคุณค่า
ของผลผลิต โดยเปรียบเทียบกับคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาที่เกิดขึ้นจริงกับมาตรฐานที่ควรจะเป็น

2. หลักสูตรที่ประเมิน ได้แก่ หลักสูตรนาฏศิลป์ชั้นสูง พุทธศักราช 2527 ของกระทรวง
ศึกษาธิการ ซึ่งเริ่มใช้ตั้งแต่ปีการศึกษา 2527 เป็นต้นมา

3. การประเมินผลผลิตของหลักสูตร มุ่งประเมินเฉพาะผู้สำเร็จการศึกษา หลักสูตรนาฏ-
ศิลป์ชั้นสูง พุทธศักราช 2527 จากวิทยาลัยนาฏศิลป์ทั้งในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค ในปีการศึกษา
2529 เท่านั้น

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

หลักสูตร หมายถึง หลักสูตรนาฏศิลป์ชั้นสูง พุทธศักราช 2527 ของกระทรวงศึกษาธิการ
ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการ หรือผู้ช่วยผู้อำนวยการหรือผู้ปฏิบัติหน้าที่ผู้ช่วยผู้อำนวยการ
ของวิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร ทั้ง 10 แห่ง

ครู-อาจารย์ หมายถึง ครู-อาจารย์ ผู้สอนทั้งวิชาสามัญและวิชาศิลปะ

วิทยาลัย หมายถึง สถานศึกษาสังกัดกองศิลปศึกษา กรมศิลปากร ทั้ง 10 แห่ง คือ
วิทยาลัยนาฏศิลป์ วิทยาลัยนาฏศิลป์เชียงใหม่ วิทยาลัยนาฏศิลป์นครศรีธรรมราช วิทยาลัยนาฏศิลป์
อ่างทอง วิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด วิทยาลัยนาฏศิลป์สุโขทัย วิทยาลัยนาฏศิลป์กาฬสินธุ์ วิทยาลัยนาฏ-
ศิลป์ลพบุรี วิทยาลัยนาฏศิลป์สมุทรปราการ และวิทยาลัยนาฏศิลป์พัทลุง

นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาที่กำลังศึกษาในระดับนาฏศิลป์ชั้นสูงปีที่ 1 และปีที่ 2 ของวิทยาลัยนาฏศิลป์ทุกแห่ง ในปีการศึกษา 2530

ผลผลิต หมายถึง ผู้ที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรนาฏศิลป์ชั้นสูง จากวิทยาลัยนาฏศิลป์ทุกแห่ง ในปีการศึกษา 2529

ผู้บังคับบัญชา หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลป์ หรืออื่น ๆ ที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้บังคับบัญชา ของผู้สำเร็จการศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา หมายถึง อาจารย์ประจำสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ที่รับผิดชอบดูแลผู้สำเร็จการศึกษาที่ไปศึกษาต่อในระดับสูง ขึ้น

คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา หมายถึง ความรู้ความสามารถในด้านต่าง ๆ รวมทั้งบุคลิกลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรนาฏศิลป์ชั้นสูง พุทธศักราช 2527 ซึ่งประกอบด้วย

1. ความรู้พื้นฐานที่ได้รับจากการศึกษาตามหลักสูตร
2. ความรู้ความสามารถทางนาฏศิลป์ดนตรี ที่ได้รับจากการศึกษาตามหลักสูตร ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ
3. ความรู้ความสามารถพิเศษ ที่ผู้สำเร็จการศึกษาได้ศึกษาหาวิธีการต่าง ๆ เพื่อนำความรู้ความสามารถไปใช้ในการประกอบอาชีพหรือความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์งานศิลปะด้านนาฏศิลป์ดนตรี เป็นต้น
4. ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ครู หรือบุคลากรทางนาฏศิลป์ดนตรี เช่น มีคุณลักษณะ และคุณธรรมของครู มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ เป็นต้น ในส่วนของปฏิบัติหน้าที่เป็นบุคลากรทางนาฏศิลป์ดนตรี จะต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรมอันดี มีความสามารถในการปฏิบัติงานด้านการอนุรักษ์ ส่งเสริม และพัฒนาศิลปวัฒนธรรมด้านนาฏศิลป์ดนตรี เป็นต้น
5. บุคลิกลักษณะ ร่างกาย จิตใจและอารมณ์ รวมทั้งการแต่งกาย เป็นต้น
6. มนุษยสัมพันธ์อันดี การรู้จักการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างตนเองกับบุคคลอื่นเพื่อความร่วมมือกันในการปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เป็นต้น

กิจกรรม การปฏิบัติตามหลักสูตร หมายถึง กิจกรรมการนำหลักสูตรไปใช้ของวิทยาลัย อันประกอบด้วย การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน การจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ภายในโรงเรียนและการสอนของครู รวมทั้งกิจกรรม ระเบียบและแนวปฏิบัติต่าง ๆ ที่วิทยาลัยจัดทำขึ้น

ความคาดหวัง (intents) หมายถึง กิจกรรมหรือสิ่งทีวิทยาลัยคาดหวังว่าจะทำ ปัจจัยที่คาดว่าจะมี รวมทั้งคุณภาพของผลผลิตของหลักสูตรที่คาดหวัง

สิ่งที่เกิดขึ้นจริง (observations) หมายถึง สภาพที่เกิดขึ้นจริง ปัจจัยที่มีจริง กิจกรรม และคุณภาพของผลผลิตของหลักสูตรที่มีจริง

มาตรฐานการปฏิบัติ (standards) หมายถึง กิจกรรมการนำหลักสูตรไปใช้ที่ควรปฏิบัติ รวมทั้งกิจกรรมอื่น ๆ และแนวทางการปฏิบัติงานที่ควรทำ หรือควรปฏิบัติ และเป้าหมายของผลผลิตที่คาดหวัง ทั้งนี้ได้สังเคราะห์ด้วยการยึดหลักการ และทฤษฎีหลักสูตรเป็นสำคัญ

การตัดสิน (judgements) หมายถึง ผลการพิจารณาเกี่ยวกับจุดหมาย หลักการ โครงสร้าง จุดประสงค์รายวิชา และเนื้อหาวิชาของหลักสูตรนาฏศิลป์ชั้นสูง พุทธศักราช 2527 รวมทั้งกิจกรรมการปฏิบัติตามหลักสูตร กิจกรรมอื่น ๆ แนวทางการปฏิบัติต่าง ๆ ที่วิทยาลัยจัดทำขึ้น และผลผลิตของหลักสูตร โดยการพิจารณาความสอดคล้อง และความสัมพันธ์โดยใช้ผลของการวิเคราะห์ข้อมูล และความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ

ความสอดคล้อง (congruence) หมายถึง สภาพการที่คาดหวังได้เกิดขึ้นจริง เช่น คาดหวังว่าวิทยาลัยจะมีวัสดุหลักสูตรอย่างครบถ้วนเพียงพอ และปรากฏว่า วิทยาลัยได้มีการจัดวัสดุหลักสูตรอย่างครบถ้วน และเพียงพอทุกรายวิชา เป็นต้น

ความสัมพันธ์ (contingency) หมายถึง ลักษณะซึ่งแยกพิจารณาออกเป็น 2 กรณีคือ

1. สภาพความสัมพันธ์เชิงตรรกะระหว่างองค์ประกอบของหลักสูตร กับกิจกรรมการปฏิบัติตามหลักสูตร และคุณภาพของผลผลิตของหลักสูตร
2. สภาพความสัมพันธ์เชิงประจักษ์ของสิ่งที่เกิดขึ้นจริง เช่น ผู้บริหารและครู-อาจารย์ มีความเข้าใจในจุดหมาย หลักการ โครงสร้างของหลักสูตร สามารถจัดการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับหลักสูตร มีการจัดปัจจัย และกิจกรรมต่าง ๆ ได้สอดคล้อง เพียงพอ และคุณภาพของผลผลิตเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในจุดหมายของหลักสูตร เช่นนี้ถือว่า มีความสัมพันธ์เชิงประจักษ์ระหว่างหลักสูตรกับกระบวนการจัดการเรียนการสอน และผลผลิตของหลักสูตร

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ทราบคุณค่า และข้อบกพร่องของหลักสูตรนาฏศิลป์ชั้นสูง พุทธศักราช 2527 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยายมีวิธีดำเนินการโดยสังเขปดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารวิทยาลัยนาฏศิลป์ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค 10 แห่ง จำนวน 28 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ดนตรีและหลักสูตรนาฏศิลป์ดนตรีจำนวน 15 คน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ รวมทั้งสิ้น 760 คน ประกอบด้วย

1. ครู-อาจารย์ผู้สอน จำนวน 252 คน
2. นักศึกษา จำนวน 176 คน
3. ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรนาฏศิลป์ชั้นสูง พุทธศักราช 2527 จากวิทยาลัยนาฏศิลป์ทุกแห่ง จำนวน 240 คน
4. ผู้บังคับบัญชาและอาจารย์ที่ปรึกษาของผู้สำเร็จการศึกษา จำนวน 92 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถามและแบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนทั้งเมตริกภาคบรรยายและเมตริกภาคตัดสินคุณค่า โดยผ่านการตรวจสอบความตรงและความครอบคลุมในเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรทั่วไป และด้านหลักสูตรนาฏศิลป์ดนตรี แบบสอบถามและแบบประเมินทั้งหมด มี 6 ชุด ดังนี้

1. แบบสอบถามสำหรับผู้บริหารวิทยาลัย มี 4 ตอน คือ
 - ตอนที่ 1 ลักษณะภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ และความสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตร
 - ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการในการจัดการเรียนการสอน
 - ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา
2. แบบประเมินสำหรับครู-อาจารย์ผู้สอน มี 3 ตอน คือ
 - ตอนที่ 1 ลักษณะภาพของผู้ตอบแบบประเมิน
 - ตอนที่ 2 ความสัมพันธ์และความสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตร
 - ตอนที่ 3 การบริหารและการบริการหลักสูตร

3. แบบประเมินสำหรับนักศึกษา มี 2 ตอน คือ
 - ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบประเมิน
 - ตอนที่ 2 การจัดการเรียนการสอนและการจัดปัจจัย รวมทั้งสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ภายในวิทยาลัย
4. แบบสอบถามสำหรับผู้สำเร็จการศึกษา มี 2 ตอน คือ
 - ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำความรู้และทักษะที่ได้รับไปใช้ในการประกอบอาชีพ หรือการศึกษาต่อขั้นสูงขึ้น
5. แบบสอบถามสำหรับผู้บังคับบัญชา หรืออาจารย์ที่ปรึกษา มี 2 ตอนคือ
 - ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา
6. แบบสอบถามสำหรับผู้เชี่ยวชาญ มี 3 ตอน คือ
 - ตอนที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดหมาย หลักการ โครงสร้าง จุดประสงค์รายวิชา และเนื้อหาของหลักสูตรนาฏศิลป์ชั้นสูง พุทธศักราช 2527
 - ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานตามหลักสูตร
 - ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา

นอกจากนี้ ยังใช้การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย

แบบสอบถามและแบบประเมินทั้ง 6 ชุดนี้ จะเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามและผู้ประเมินแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมในตอนท้ายทุกชุด

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาตำรา เอกสาร บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวกับหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตร การประเมินหลักสูตรและหลักสูตรนาฏศิลป์ชั้นสูง พุทธศักราช 2527
2. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้นำมาสร้างแบบสอบถามและแบบประเมิน แล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา
3. ปรับแบบสอบถามและแบบประเมิน
4. นำแบบสอบถามและแบบประเมินเสนอผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรทั่วไป และ

ด้านหลักสูตรนาฏศิลป์ดนตรี เพื่อตรวจสอบความตรงและความครอบคลุมในเนื้อหา

5. ปรับแบบสอบถามและแบบประเมิน แล้วนำเสนอบริการที่ปรึกษา เพื่อปรับปรุงให้เป็นเครื่องมือฉบับสมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารวิทยาลัย ครู-อาจารย์ผู้สอน นักศึกษา และผู้เชี่ยวชาญ ใช้วิธีการเก็บด้วยตนเอง
2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้สำเร็จการศึกษาและผู้บังคับบัญชา ใช้วิธีการเก็บทางไปรษณีย์ โดยมีหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยและจดหมายส่วนตัวนำส่ง จากนั้นให้ผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละคนส่งแบบสอบถามที่ตอบเรียบร้อยแล้วคืนแก่ผู้วิจัยตามชื่อและที่อยู่ ซึ่งปรากฏอยู่ด้านหลังของแบบสอบถามนั้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะภาพของผู้ตอบแบบประเมินและผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อมูลความสอดคล้องระหว่างจุดหมายหลักสูตรกับจุดประสงค์กลุ่มวิชา/หมวดวิชา ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการในการจัดการเรียนการสอน (เฉพาะฉบับที่ผู้บริหารเป็นผู้ตอบ) วิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ
2. ข้อมูลที่เป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์และความสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตร ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการในการจัดการเรียนการสอน ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารและบริการหลักสูตร และความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (arithmetical mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

การเล่นผลในการวิจัย

การเล่นผลการวิจัยครั้งนี้ จะเล่นตามลำดับดังนี้

บทที่ 1 บทนำ ประกอบด้วยความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย ประโยชน์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัยและการเล่นผลการวิจัย

บทที่ 2 ทฤษฎี หลักการ แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับความหมายและองค์ประกอบของหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตร แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการ

ประเมินหลักฐาน การประเมินหลักฐานตามแบบจำลองเคาน์ตีแนนซ์ ของสแตก (Stake's countenance model) และหลักฐานนาฏศิลป์ชั้นสูง พุทธศักราช 2527

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของการวิจัย ประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ผลการวิเคราะห์ลักษณะภาพของผู้ตอบแบบสอบถามและแบบประเมิน ผลการวิเคราะห์สิ่งนำเข้าหรือปัจจัยพื้นฐาน ผลการวิเคราะห์การปฏิบัติการ และผลการวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ